

שלשון חלב אינו כולל את הקום היוצא מהחלב, ובמשנה לקמן אמרו, שלשון עדשים כולל גם אשישים שהיא הפסולת היוצאת מהעדשים.

וכמו כן קשה מרבי יוסי ארבי יוסי, שבמשנתנו אמר שחלב כולל קום, ובמשנה לקמן אמר שלשון עדשים אינו כולל אשישים.

ומתריצין: **לא קשיא**, אין סתירה בין המשניות.

משום שמחלוקת רבי יוסי ורבנן אינה בשאלה האם היוצא מן הדבר הנודר כלול באיסור או לא, אלא מחלוקתם היא מחמת שלשון בני מקומם היה שונה זה מזה.

מר [אחד מהחולקים] דיבר לפי לשון **כי אתריה** [בני מקומן].

וכן **מר** דיבר לפי לשון **כי אתריה** [בני מקומן].

ג. אבל אם אמר: **קונם** יין זה שאני טועם, שאסר יין מסוים שהיה מונח לפניו, ונפל לתוך תבשיל, כיון שאסר יין מסוים, לכן גם היוצא ממנו אסור, ולכן הדין, שאם יש בו ביין שנפל לתבשיל שיעור של בנותן טעם [בכדי ליתן טעם בתבשיל], הרי תבשיל זה אסור לנוודר, כיון שיש בו טעם היוצא מן היין האסור עליו.

גמרא:

ב-ב שנינו במשנה: הנודר מן החלב, לרבנן מותר בקום ורבי יוסי אוסר.

ורמינהו סתירה לכך מהמשנה לקמן (נג ב), שכתוב שם:

הנודר מן הערשים, אסור באשישים — פסולת של עדשים⁽²⁾, ורבי יוסי מתיר.

אם כן קשה מדברי רבנן שבמשנתנו לדברי רבנן שבמשנה לקמן. שבמשנתנו אמרו,

קפ"ז) שעיקר איסור אכילה הוא ההנאה שנהנה מאכילתו, ולפי זה אכילה שאין בה הנאה כלל, אין בה איסור.

ולכן כשנתערב מין בשאינו מינו בפחות מנותן טעם, גם בלא דין ביטול אין בו איסור, כיון שאין האיסור מורגש ואין ממנו הנאה כלל, מה שאין כן במין במינו, שטעמו מורגש ולא בטל טעמו, יש להתיירו רק מתורת ביטול, ולכן כשדבר האיסור הוא דבר שיש לו מתירים, אומרים בו "עד שתאכלנו באיסור תאכלנו בהיתר".

2. הר"ן פירש שאשישים הם עדשים המעורבים ומטוגנים בדבש.

דביצה, שהטעם שדבר שיש לו מתירין לא בטל, משום שאומרים בו, "עד שתאכלנו באיסור תאכלנו בהיתר".

ולכאורה צריך ביאור בדברי רש"י מדוע במין בשאינו מינו לא אומרים את הסברא של "עד שתאכלנו באיסור תאכלנו בהיתר" כמו שמבואר במשנתנו שדבר הנודר שהוא דבר שיש לו מתירין, בטל בשישים במין בשאינו מינו. ומבאר הקהילות יעקב את שיטת רש"י, שהטעם שדבר שיש לו מתירין בטל בנתערב במין בשאינו מינו. ולא אומרים בו "עד שתאכלנו באיסור תאכלנו בהיתר", משום שכנתערב בשאינו מינו אינו נחשב כלל אכילת איסור.

וכמו שמבואר ברמב"ם בספר המצוות (מל"ת

הנודר מן המבושל

משום שהנודר מדבר מסוים, אוסרו כחתיכה של איסור, שגם היוצא ממנו איסור, ולכן גם אם אינם קרויים בשר, כיון שיש בהם טעם היוצא מן הבשר, אסורים.

ג. הנודר מן היין, מותר בתבשיל שיש בו טעם יין, כיון שאין שם יין על התבשיל.

אבל אם אמר קונם יין זה שאיני טועם, שאסר יין מסוים, ונפל לתוך התבשיל, באופן זה אסור גם מן היוצא מן היין, ולכן הדין שאם יש בו בתבשיל טעם יין, הרי זה אסור:

מתניתין:

א. הנודר מן הענבים, מותר ביין משום שלא אסר על עצמו אלא ענבים, ולא אסר את היוצא מהם.

וכן הנודר מן הזיתים, מותר בשמן הזיתים, כיון שלא אסר אלא זיתים, ולא את היוצא מהזיתים.

ב. אבל אם אמר קונם זיתים וענבים אלו שאיני טועם, הדין שאסור בהן וגם ביוצא מהן.

גמרא:

בעי רמי בר חמא: מהו הטעם שהאומר קונם זיתים וענבים אלו שאני טועם, אסור גם ביוצא מהם,

האם המילה "אלו" היא דוקא, שמחמתה אסור גם היוצא מהן, אבל תוספת המלים "שאיני טועם" אינם משנה את משמעות הנדר.

באתרא [בני המקום] דרבנן, קרו לחלבא חלבא, ולקומא קומא וכיון שלפי לשון בני מקומם לא היה ש?ם החלב על הקום, לכן אמרו שהקום אינו אסור לנודר מחלב.

ואילו באתריה דרבי יוסי, לקומא נמי קרו ליה קומא דחלבא.

וכיון שלפי לשון בני מקומו ש?ם החלב עליו, לכן אמר רבי יוסי שגם הקום אסור לנודר מן החלב.

וכמו כן לגבי עדשים, המקומות של רבי יוסי ורבנן היו חלוקים בלשונם, שבמקום של רבנן, לאשישים היו קוראים אשישים דעדשים, ולכן הנודר מן העדשים אסור באשישים. מה שאין כן במקומו של רבי יוסי לעדשים קראו עדשים ולאשישים קראו אשישים, ולכן אמר, שהנודר מן העדשים מותר באשישים.

תניא:

א. הנודר מן החלב, מותר בקום.

וכן להיפך, הנודר מן הקום, מותר בחלב. משום שהם שני דברים שונים.

הנודר מן החלב, מותר בגבינה.

וכן להיפך, הנודר מן הגבינה מותר בחלב.

הנודר מן הרוטב מותר בקיפה.

וכן להיפך, הנודר מן הקיפה מותר ברוטב.

ב. אם אמר, קונם בשר זה עלי, שאסר בשר מסוים, הדין הוא שאסור בו, וברוטבו, ובקיפו.

"שאיני טועם", הדין שאסור בחילופיהן ובגידוליהן כדין הקדש שאסור בחילופין ובגידולין.

מדויק שם, שדווקא בחילופיהן וגידוליהן אסור **הא ביוצא מהן מותר**. משמע שהמילה "אלו" אינה גורמת לאסור את היוצא מהם,

ואם כן נפשט הספק, ש"אלו" לאו דווקא ו"שאיני טועם" דווקא.

דוחה הגמרא את הראיה, שאפשר לומר במשנה שם שאין הכי נמי **הוא הדין דאפילו ביוצא מהן אסור**, והמשנה שם לא כתבה אלא רק את הדין שתלופיהן וגידוליהן אסורים, משום **שהא עדיפא ליה לאשמועינן** [היה עדיף לה לחדש] את הדין **דחילופיהן כגידוליהן דמי**.

תא שמע: מנסה הגמרא לפשוט מהמשך המשנה שם,

שאם אמר קונם פירות **שאיני אוכל** או שאמר קונם פירות **שאיני טועם**, (ולא אמר "אלו") הדין **שמותר בחילופיהן ובגידוליהן**,

מדויק שם שדווקא חילופיהן וגידוליהן מותרים **הא היוצא מהן אסור**,

אם כן ניתן לפשוט משם שהמילים "שאיני טועם" הם האוסרים אף את היוצא מהם, ו"שאיני טועם" דווקא.

דוחה הגמרא את הראיה, שאפשר לפרש במשנה שם, שבאומר קונם פירות שאיני טועם, לא רק בחילופיהם וגידוליהם מותר, אלא הוא הדין ביוצא מהם מותר, והטעם שהמשנה לא הביאה דין זה,

או שמא המילים "שאיני טועם" הם דווקא, שמילים אלו הם המשנים את משמעות הנדר לאסור גם את היוצא מהם. אבל המילה "אלו" לא משנה את משמעות הנדר.

והוינן בה: **אי סלקא דעתך** [אם יעלה בדעתך] לומר ש"אלו" דווקא, ומילה זו היא שגורמת שמשמעות הנדר לאסור גם את היוצא מהם. אם כן קשה, "שאיני טועם" — **למה לי?** מדוע כתבה המשנה שהנודר הוסיף ואמר שאיני טועם.

ואם נאמר שהמילים "שאיני טועם" הם שקובעים, אם כן קשה מדוע כתבה המשנה שהנודר הוסיף את המילה "אלו" בנדרו.

ומבארנין: לפי הצד שהמילה "אלו" היא הגורמת שיאסר גם ביוצא מהם, **הא קמשמע לן** [זה החידוש שבאה המשנה לחדש] בזה שכתבה שהוסיף הנודר ואמר גם "שאיני טועם".

דאף על גב דאמר הנודר בנדרו שאיני טועם, בכל זאת דווקא **אי דאמר "אלו"**, אז **מיתסר** גם ביוצא מהם, אבל **ואי לא** אמר "אלו", לא נאסר ביוצא מהם.

וכן להיפך, לפי הצד שה"שאיני טועם" דווקא, המשנה באה לחדש בזה שכתבה, שהוסיף הנודר ואמר "אלו", לומר, שאף על פי שאמר "אלו", בכל זאת, דווקא אם אמר "שאיני טועם", נאסר גם ביוצא מהם, אבל אם לא אמר "שאיני טועם" אינו נאסר ביוצא מהם.

אמר רבא לפשוט את הספק:

תא שמע: תנן לקמן (נז, א) אמר קונם פירות **האלו עלי**, או שאמר קונם **הן לפי**, (ולא אמר

או דלמא, המילים "שאיני טועם" הם לאו דוקא ואינם מוסיפים איסור בנדר לאסור את היוצא מהם. והמשנה כתבה שהנודר הוסיף מילים אלו, רק כדי לחדש, שאפילו אם אמר "שאיני טועם" אינו נאסר ביוצא מהם עד שיוסיף ויאמר "אלו".

תא שמע:

שנינו במשנה לעיל: אם אמר קונם דג דגים שאיני טועם, הדין שאסור בהן בין בדגים גדולים בין בדגים קטנים, בין כשהם חיים בין כשהם מבושלים,

ומותר בטריית טרופה ובציר.

והרי בטריית טרופה ובציר יש טעם שיצא מהדגים שנדר, ולא נאסרו לנודר שאמר "שאיני טועם", רואים ממשנה זו, שבאמירת "שאיני טועם" אינו אוסר את היוצא מהדבר הנודר.

אמר רבא: אין להביא ראיה משם, משום שאפשר לפרש שם, שמה שהתירה המשנה טריית טרופה וציר, מדובר באופן שהוכנו קודם שנדר, וכבר יצא הטעם מהן — מהדגים, קודם שנדר,

ולכן אינם אסורים לנודר, משום שרק היוצא מהדבר הנודר אסור, וכיון שהם יצאו מהדבר קודם שנדר ממנו, לא נאסרו.

לסיכום: הגמרא פשטה שבאומר "אלו" או "זה" שנדר מדבר מסוים, אסור אף ביוצא מהם, אבל באמירת "שאיני טועם" מסתפקת הגמרא האם מילים אלו משמעותם לאסור אף את הטעם היוצא מהדבר הנודר, או לא. ונשאת הגמרא בלא פשיטות.⁽³⁾

משום שאידי דלא נסיב [אגב זה שלא הביאה המשנה] ברישא את הדין של היוצא מהן, לכן גם לא נסיב נמי בסיפא את הדין של היוצא מהן.

תא שמע פושטת הגמרא מהמשנה לעיל שבאמירת "אלו" אסור אף היוצא מהן,

שנינו לעיל: אמר רבי יהודה מעשה ונדרתי מן הבשר, ואסר רבי טרפון עלי ביצים שנתבשלו עמו — עם הבשר, כיון שקלטו את הטעם היוצא מן הבשר. אמרו לו חכמים, אימתי אסר רבי טרפון, גם את הטעם היוצא מהדבר הנודר. דווקא בזמן שאמר בשר זה עלי, שהנודר מן הדבר המסוים ונתערב באחר, ויש בו בדבר הנודר, בנותן טעם הרי זה הדבר האחר אסור מחמת הטעם שיצא מן האיסור.

משמע שבנודר דבר מסוים ואומר "אלו", גם בלא שאומר "שאיני טועם" נאסר אף ביוצא מהם.

אם כן רואים ממשנה זו ש"אלו" דווקא.

אומרת הגמרא, אין הכי נמי, באומר "אלו" לא קא מיבעיא לן דדוקא הוא ואסור אף ביוצא מהם.

כי מיבעיא לן עדיין יש להסתפק, בשאיני טועם

האם גם הם דוקא, ובמילים אלו בלבד, גם כן אוסר את היוצא מהם, והמשנה שהביאה גם את "אלו" וגם את "שאיני טועם", לומר, שבין אם אמר "אלו" בלבד ובין אם אמר "שאיני טועם" בלבד, אסור ביוצא מהם,

3. כתב הר"ן: וכיון דלא איפשיטא, משמע דנקטינן לחומרא.